

Collegial-Tidende

for

Danmark og Norge.

Med kongeligt allernaadigst Privilegium.

No. 18. Den 4de Mai 1805.

Trykt i Kjøbenhavn hos Directeur Johan Frederik Schult.

Undertegnede ere Redactører, Forlæggere og Udgivere af
denne Tidende:

Christian Knudsen. Peter Johan Monrad.
Statsraader og Deputerede i det danske Cancellie.

Offentlig Indretning.

Under 28de Marts d. A. har Directionen for den botaniske Have indgivet til Hs. Majestæt en allerunderdanigst Indberetning, hvoraf Følgende er det vigtigste. I Begyndelsen af Aaret 1803 skænkede Hs. Majestæt den botaniske Have 1500 Rdlr. til dens Gjælds Afbetaling og 3000 Rdlr. til et nyt Vexthuus. For disse Summer blev Gjælden betalt, et gammelt ubrugeligt Vexthuus nedrevet, og et nyt opført, hvilket ikke alene har faa fordeelagtig en Beliggenhed, som Havens Locale tillader, men hvorved og de nyere Opfindelser til Lysets og Varmens bedre Fordeling ere paa bedst mulige

Maas:

Maade benytte. Dette Huus, hvis trende Afdelinger modtage en forskjellig Temperatur, og kunne rumme omtrent 2000 Bexter, har allerede havt en meget fordeelsagtig Indflydelse paa Planternes Vort; adskillige Planter, som ikke blomstrede i de gamle Huse, have nu Blomsterknoppe, og Insecterne, som forhen ødelagde mangfoldige Planter, ere nu ikke mere saa hyppige. Foruden denne vigtige Forbedring ved Haven er desuden, siden samme Tid, indrettet en Mængde Mistbedvinduer med tilhørende Kasser til Slagten *Mesembryanthemum*, Løgarter fra det gode Haabs Forbjerg &c. Da Pladsen i den botaniske Have er meget indskrænket, søgte man at anvende den paa en bedre Maade, og dette skede især ved at udrydde Buxbommen, som forhen indfattede Plantebederne. Man indfattede i det Sted Bederne med Planterne selv, og derved vandt man saa megen Plads, at, hvor der forhen var 64 Beder, ere nu 72 af lige Størrelse med de gamle, i hvilke kunne rummes 400 Planter mere end forhen. Førend denne Forandring vare Planterne inddeelte efter van Royens System, hvilket, kjøndt forbedret af Havens ældre Lærer, Conferentsraad Rotbøll, nu er overmaade ufuldstændigt og i andre Henseender mindre fuldkomment end andre bekjendte Systemer. Man fandt det derfor rigtigere, at ordne Planterne efter det linneiske System, og, da det var en vigtig Sag at adskille de annuelle Planter fra de perennere.

netende, for, ved at omstifte deres Plads, saa meget sikkrere at kunne erholde Frøe af dem, tog man de tvende Qvarterer, som meest vare udsatte for Solen, til hine, og de tvende andre til disse. For at lette Communicationen imellem denne og andre botaniske Haver, havde man vel forhen trykte Cataloger, over hvad man kunde undvære; men disse vare indskrænkede til de frægisvende Planter. Man sandt da, at den Nytte, herved stiftedes, betydeligen vilde formeres, naar Catalogen indeholdt alle Havens Planter. Til den Ende blev der foretaget en almindelig Revision af Planterne, og i Maret 1804 Catalogen over dem trykt, hvilken indeholder 4070 Planter, Afarterne ikke medregnede. Dette Antal er siden Catalogens Trykning bleven formeret med omtrent 600 Arter, hvorover et Supplement ligeledes er trykt; og endnu haves omtrent 800 Planter, som skulle faae Navn, saasnart de blomstre. Af dette sees, at den botaniske Have paa nærværende Tid omtrent eier 5.500 forskjellige Plantearter. For endvidere at fremlægge Beviser for Havens Tilvæxt, har Directionen anmærket, at af Slægten *Erica*, hvoraf man i Maret 1801 kun havde 7 Arter, har man nu 44, og at af Slægten *Stapelia*, hvoraf man ved samme Tid kun besad tvende, nu haves 20 Arter. I dette Tidsrum er og Antallet paa Arterne af Slægten *Mesembryanthemum* steget fra 24 til 56, og Indretningen for de capste Zvibler, som forhen ikke var

var meget rig, nyeligt formeret med 80 Sorter. Da den botaniske Haves vigtigste Formaal er, at udbrede Kundskaber iblandt de Studerende, har man troet at burde gjøre den saa tilgængelig som muligt for disse, og derfor dagligt ladet den være 6 Timer aaben for dem. For Ikke-Studerende har den været aaben een Dag om Ugen. Foruden de sædvanlige Forelæsninger over de officinelle og oeconomiske Planter, er der og i den botaniske Have bleven anstillet analytiske Øvelser, hvorved et betydeligt Antal Deeltagende have faaet Færdighed i selv at undersøge Planterne og systematisk bestemme dem. De, som havde gjort større Fremskridt i Plantelæren, og som ønskede selv at beskrive og characterisere Planterne, gav Professor Vahi Anledning hertil, ved af sit rige Herbarium at meddele dem flere Slægter til Udarbeidelse efter hans Anvisning. De oeconomiske Træarter, Planter og Grøseforter, som Haven kunde undvære, ere, ligesom i ældre Tider, frit blevne uddeelte. Saalænge Planterne blomstre, er hver Uge flere Gange blevet uddeelt Specimina til Herbarier, ikke alene af de medicinske og oeconomiske, men og af de sjeldnere; og derved ere i den sidste Sommer henved 1500 forskjellige Arter blevne distribuerede. Correspondencen, som ved Professor Viborg var bleven forøget, er paa den sildigere Tid bleven mere udbreedt, saa at Haven nu har Correspondenter, ikke blot i alle europæiske Stater, hvor

No:

Botanikken blomstrer, men og i Marokko, paa Cap, i Vestindien, Ostindien og Nordamerika. I Henseende til Bibliothek og Herbarier var Haven forhen ikke rig; men nyeligt er dens Trang i denne Henseende rundeligen bleven afhjulpen, da Hs. Majestæt, ved allernaadigst at overdrage den botaniske Have de af Professor Bahl efterladte Samlinger har skjænket den en meget betydelig Gave. Disse ere de Deviser paa den botaniske Haves Flor, som Directionen har troet at burde forelægge Hs. Majestæt, og som den haaber, at fremdeles ville fikke den Allerhøiøstsammes kongelige Naade.

Foruden denne Indberetning indgav Directionen for den botaniske Have, under samme Datum, en Forveffilling angaaende Havens oeconomiske Forsatning og nogle Forbedringer, som den trængte til. Til disse hører Udførelsen af en af Gartner Holboll udkastet Plan, til Forandring af den øverste Deel af Haven, hvorved en større Plads vilde erholdes og den attraade Guldstandighed opnaaes. Han har nemlig foreslaet, at udrydde en Mængde overflødige vilde Træer, som, uden at gire Haven, optage betydelig Plads, og i dens Sted at beplante Quartererne med fremmede Træ- og Buskarter, som Haven endnu savner, og i den Anledning at forskrive fra England 300 til 400 Arter, som ikke kunne faaes her i Landet, og dernæst at opføre en Indretning til Alpesplan-

planter, lig de engelske saakaldte Rockworks, som Haven meget trænger til.

I Anledning af disse tvende allerunderdanigste Forestillinger, behagede det Hs. Majestæt, under 29de Marts sidstleden, allernaadigst at resolve, saaledes:

”Vi bevilge den botaniske Have en Sum af 4000 Rdl., af Vor Kasse, til dens Gjælds Afbetaling, og til at bestride de Omkostninger, som ville foranlediges ved de i denne Forestilling forestagne og af Os allernaadigst approberede nye Indretninger i bemældte Have. Fra indeværende Aars Begyndelse skal Havens faste Lønninger, ialt 720 Rdlr., afholdes af Vor Kasse, og endvidere tilstaaes Haven, fra samme Tid at regne, en aarlig Gave af 200 Rdlr., til dermed at bestride Reparationerne paa Havens Bygninger.”

Forgivninger.

Under 19de April d. A. er, igjennem det danske Cancellie, udfærdiget en Placat, for Danmark og Norge, angaaende hvoreledes med Udlandinge, som hendømmes til offentligt Arbeide, skal forholdes, naar disses Strafsetid er udløben. Dens Indhold er følgende. Da Udlandinge, som under et kort Ophold i Hs. Majestæts Riger og Lande have gjort sig Skyldige i Forbrydelser, og desaaarsag ere blevne hændte til offentligt Arbeide, ikke sjældent efter udfstanden Straf forblive her, uden at vide sig

og Afgang til lovlig Næringsvei; saa vil Hs. Majestæt, paa det at saadanne Fremmede ikke skulle salde Hs. Majestæts Stater, og det i samme ordnede Fattigvæsen, til Byrde, allernaadigst have fastsat:

at, naar en Udlandning, som ikke forhen i 3 Aar har havt stadigt Ophold og lovlig Næringsvei paa noget Sted i Hs. Majestæts Riger og Lande, for begangen Forbrydelse hensattes til offentligt Arbejde, da bør han, saasnart Straffetiden er udløben, ved Politiets Foranstaltning bringes ud af Landet. Men, dersom han igjen her indfinder sig, da bliver han at hændomme til offentligt Arbejde af samme Art, i dobbelt saa lang Tid, som tilforn, og, efter udstanden Straf, atter paa lige Maade at bortsende.

Under 30 f. N. er, igjennem det tyffe Cancellie, udfærdiget et Patent, for Hertugdømmene Schlesvig og Holsteen, hvorved bekendtgjøres, at det, under 26de næstforhen, har behaget Hs. Majestæt, at give følgende autentiske Forklaring over, hvad der skal forstaaes ved bestemte Tjenester og Ydelser, hvilke i Tjenestecontracter imellem Godseiere og deres Undergivne alene ere tilladelige, nemlig: 1) for bestemte Tjenester og Ydelser skulle alene de ansees, som fastsatte enten et vist Antal Dage eller Forretningernes og Arbeidernes Maal; 2) ved Bygnings, eller Vej-Kørseler og Arbej-

der,

der, som, ifølge deres Natur, ei tillade saadan Bestemmelse, Kulle de Bygninger og Veie, ved hvilke Haand- og Spænd-Tjenesten bliver at yde, i Contracterne nævnes; ogsaa skal den, af alle dertil Forpligtede, kun for- dres efter Omgang. 3) I Henseende til de offentlige Kjørseler og Tjenester skal paa samme Maaade en ligelig Omgangsfølge iagttages.

(Fortsættelse af Forordningen angaaende Quarantaine- Væsenet i Danmark og Norge.)

§. 20. Budsendelse til og fra Quarantaine- pligtige Skibe.

Behøves der Bud i Land fra et Quarantainepligtigt Skib, eller fra Skib, som allerede er taget under Quarantaine, og dette ei af den ombord værende Lods eller Opsynsmand, ifølge dennes Instruction, kan besør- ges, kan Skipperen tilkjendegive saadant, ved at hidsæ Flag i Ciouv. Paa dette Signal skal een eller flere af de Personer, som dertil af Sundheds-Commis- sionen ere udnævnte, strax være pligtige til at seile ud til Skibet, for at erfare Skipperens Forlangende, og besørge Budet, imod billig Betaling. Forbliver Skibet nogen Tid paa Stedet, kan Sundheds-Commis- sionen bestemme et Fartsøi fra Land, til at være bestan- digt Sendebud fra Skibet, og, dersom de Vedkommende ei kunne blive enige om Betalingen, bør denne fast- sæt-

sættes af Sundheds-Commissionen. I øvrigt maa ingen i de Baade, som komme til et saadant Skib, enten tage noget Toug fra Skib, eller røre noget detsfra, før end det har været kastet i Søen, eller er blevet afstykket i Søvand. Vil Skipperen sende Breve eller Papirer i Land, da er det den ombord værende Opsynsmand, eller, om ingen saadan er ansat, da Skipperen selv, tilladt, at lægge saadanne Papirer i den tilforn (§. 9) omtalte Blikkasse. Da hæstes da en Snor ved den paa Kassen fastgjorte Jernkjæde, hvorefter Kassen, tilligemed Enden af Snoren, holdes i Søvandet, og da er det Folkene i den ved Skibet liggende Baad tilladt at affjære Snoren ved Rjaden og at føre Blikkassen i Land. Den saaledes modtagne Kasse afleveres uaabnet, og uden at noget, som er deri, røres, paa det Sted, Sundheds-Commissionen bestemmer, hvor et Medlem af denne, med behørig Forsigtighed, udtager Papirerne med Jern-tænger, trækker dem igjennem Edike, rører dem, og sender dem siden til deres Bestemmelse. I denne samme Kasse kunne og de Penge lagges, som gives i Betaling for Baaden, eller til anden Brug. Men de maae ligesaaalidet som Papirerne udtages af andre end eet af Sundheds-Commissionens Lemmer. Er det Metal-Penge, da afvaskes de stærkt i Søvand; men, bestaae de af Banco-Sedler, behandles disse ligesom de øvrige Papirer.

(Fortsættelsen følger.)

Fort.

(Fortsættelse af Forordningen angaaende Examen artium ved Kjøbenhavns Universitet.)

II. Examen deles i den skriftlige og mundtlige. Hiin gaaer foran, og indbefatter Prøver af Dimittendernes Fremgang, saavel i Sprog som i Videnskaber.

Den skriftlige Examen i Sprog, bestaaer:

- a) i Udarbeidelse af en saadan Opgave i Modersmaalet, som i §. 3 under Litt. a. er betegnet;
- b) i en dansk Oversættelse af et i Pennen dicteret latinsk Pensum, der, med Hensyn til de i §. Litt. b. ommældte Egenskaber, er blevet valgt af eet eller andet classisk Skrift, hvilket Examinanden endnu ikke har læst;
- c. i en latinsk Stilprøve, hvortil et hensigtspassende dansk Thema dicteres.

For de Examinander, der, i Følge de indkomne Beretninger, have i det mindste eet Aar havt Leilighed at nytte Underviisningen i det tyske og franske Sprog, kommer endnu en dobbelt Oversættelsesprøve til, nemlig:

d. een fra det tyske, og

e. een fra det franske, i dansk;

til begge vælges Pensa af Skrifter, der med Examinanderne endnu ikke ere læste. Men for dem, der i det mindste to Aar have nydt en saadan Underviisning, bestaaer den sjerde Prøve i en Oversættelse fra dansk paa tysk, og den femte i en Oversættelse fra dansk paa fransk.

Den

Den kristelige Examen i videnskabelige Forkundskaber, bestaaer:

- f. i Besvarelse af tvende Spørgsmaale af den kristelige Religionslære, og eet af den bibelske Historie;
- g. i Besvarelse af tvende Spørgsmaale af den ældre, og ligesaa mange af den nyere Verdenshistorie.

For dem, der, inden deres Dimission fra Skolen, have i det mindste i eet Aar havt Underviisning i Arithmetiken, og i to Aar i Elementargeometrien,

- h. i 2 arithmetiske, og
- i. i 2 geometriske Opgaver.

I øvrigt gjælde, saasnart Underviisningen i de nyere Sprog og i Mathematiken den bestemte Tid har været indført i de offentlige Skoler, for alle Privatister uden Undtagelse, i Henseende til de Sprog og Videnskaber, de til Examen artium bør profitere, de samme Fordringer, som gjøres til Dimittender fra den offentlige Skole, med hvilken de staae i det ved Skoleforordningen af 11 Mai 1775, §. 87 og 88, bestemte Forhold. Af ovennævnte Spørgsmaale skulle de af den gamle Historie besvares paa Latin; de øvrige besvares paa dansk, medmindre nogen maatte tiltroe sig den Færdighed, at kunne behandle eet eller andet af nævnte Spørgsmaale i eet af de nyere fremmede Sprog. Men de, hvis Fritagelse fra at examineres i det Græske, paa den §. 3 Littr. c. bestemte Maade, udtrykkeligen er forlangt, skulle

fulle være forpligtede til, at besvare eet af Spørgsmaalene af den nyere Verdenshistorie paa fransk, og eet af Religionslæren paa tyssk, eller omvendt, dette paa fransk og hiint paa tyssk.

12. Til de skriftlige Udarbejdelser fastsættes, i 4 Examinationsdage, 4 Formiddags- og 4 Eftermiddags-Timer. Med den Opgave, som er betegnet Litr. a., blive Examinanderne sysselsatte den første Formiddag; om Eftermiddagen med den latinske Oversættelsesprøve Litr. b. og den ene arithmetiske Opgave Litr. h; den anden Formiddag med to historiske Spørgsmaal, det ene af den gamle, det andet af den nyere Historie; om Eftermiddagen med de tvende andre historiske Spørgsmaal, Litr. g; den tredje Formiddag, med de under Litr. f. benævnedes; om Eftermiddagen med den latinske Stilprøve Litr. c., og den anden arithmetiske Opgave Litr. h; den fjerde Formiddag, med de to geometriske Opgaver Litr. i; om Eftermiddagen med de to Oversættelsesprøver Litr. d. og e. (Fortsættelsen følger.)

Blandede Efterretninger.

Til Quarentaine-Indretningen i Christianssand ere ankomne følgende Skibe:

1) Perseverence, Skipper Hoptkins, kommende fra Boston med en Ladning Sukker, Kaffe, Tobak og Indigo, bestemt til Kjøbenhavn; det har gjort 10 Dages

Quar

Quarantaine, i Cherburg; men, da det manglede Sundhedspas, er det lagt i 4 Dages Observations-Quarantaine;

2) Friderich Adolph, Skipper Peter Nieberg fra Gothenborg, kommende fra Torrevecchia med en Ladning Salt; det har paa Reisen anlobet Mallagas Rhed, og er derfor givet 14 Dages Observations-Quarantaine;

3) Diana, Skipper Søren Petersen fra Christiansand, kommende fra Gribaltar med en Ladning i Nyica indtaget Salt; det har faaet 14 Dages Observations-Quarantaine;

4) Harmonien, Skipper Peter Fister, kommende fra Mallaga med en Ladning Figen, Viin, Appelsiner og Rosiner, bestemt til Kjøbenhavn; dette Skib, hvis Ladning ikke har nogen giftfængende Emballage, har ligeledes faaet 14 Dages Observations-Quarantaine;

5) Maria, Skipper Knud Hansen Ries af Slensborg, kommende fra Livorno med en Ladning Cørender, Olie, Viin, Sæbe, rød Farve m. v., destineret til Embden, og

6) Den lille Sophia, Skipper Johan Nistrup af Kjøbenhavn, kommende fra Mallaga med en Ladning Citroner, Rosiner, Viin og Figen, bestemt til Kjøbenhavn; de to sidste ere underkastede 40 Dages Quarantaine, imidlertid og efterat al giftfængende Emballage er bleven rensket, og den behørigte Vaskning og Røgning færdig inden Borde.

Un-

Under 3die d. M. er Oberst og Chef for det borgerlige Artillerie-Corps i Kjøbenhavn, J. P. Boye Junge, tillagt kongelig Befaling, indtil videre, at indtræde, som kongelig Directeur, i Directionen for Brandkasen sammesteds.

Det kongelige medicinske Selskab i Kjøbenhavn var den 25de April forsamlet i et overordentligt Møde, og hørte forelæse en af Hr. Prof. Pfaff i Kiel indsendt Afhandling, Neue Versuche über das Athmen der atmosphärischen Luft, mit besonderer Hinsicht über den Einfluss der Stickgases hieby, und über das Athmen der oxydirten Stickgases.

Pedigt Embede.

Under det danske Cancellie: Stifts-Physicater i Egen, hvorefter svares 200 Rdlr. aarligen i Pension til Formanden.

Befordringer og Afgang.

Under det danske Cancellie: Den 3die Maf er den residerende Kapellan i Slangerup, H. M. Wanting, udnævnt til Sognepræst for Rønnebek og Ølstrup Menigheder i Sjælland; residerende Kapellan i Kjøge, J. Gjellerup, til Sognepræst i Korsær og Anneret Taarn;

Taaenborg; residerende Kapellan i Nordborg paa Alsøe, J. Ebbesen, til Sognepræst for Svenstrup Menighed sammesteds; Sognepræsten for Sommerbye og Lild Menigheder i Aalborg Stift, Provst E. N. Praem, til Sognepræst for St. Hans Menighed i Odense; residerende Kapellan i Bogenf, J. J. Edsberg, til Sognepræst for Allesø og Næsbyehoveds Brobye i Fyen; Hospitalspræst i Ribe, J. E. Berthelsen, til Sognepræst for Hygom Menighed i Ribe Stift; residerende Kapellan for St. Laurentii Menighed paa Føhr, H. E. Clausen, til Sognepræst for Nordbye Menighed paa Fanø; personel Kapellan M. E. Tierbye til Sognepræst for Ullst og Foulum Menigheder i Viborg Stift; residerende Kapellan for Froens Præstegjæld, K. Wille, til Sognepræst for Vestbye Menighed i Aggershuus Stift; Sognepræst for Hurums Præstegjæld, J. Schwach, til Sognepræst for Solum og Mælum Menigheder i Aggershuus Stift; Cand. Theol. H. J. Hansen til residerende Kapellan og første Lærer ved Realskolen i Frederikstad; Cand. Theol. J. K. Borch til residerende Kapellan for Ørkedalens Præstegjæld i Trondhjems Stift; Degn ved St. Jørgens og St. Jbs Menigheder i Sjælland, M. Boserup, til residerende Kapellan for Legangerens Præstegjæld i Bergens Stift; Cand. Theol. J. K. Dahl til Sognepræst for Bærens Pastorat og Anneret Røst i Nordlandene; Sognepræst for Landvig
Præ

Præstegjæld, Provst G. Berg, til Sognepræst for
 Ibbestad Menighed i Finnmarken; Cand. Theol. N.
 Dreyer til Sognepræst for Maassens Præstegjæld i
 Finnmarken; Cand. Theol. E. From confirmeret til per-
 sonel Kapellan for Rudkjøbing og Skrebelov Menighe-
 der paa Langeland; Cand. Theol. N. F. Gaarder lige-
 ledes til Kapellan pro loco for Alstahoug Præstegjæld i
 Nordlandene.

Under det tydske Cancellie: Den 19 April er
 Kammerjunker B. E. v. Ahlesfeldt af Lindau confirme-
 ret som valgt Provst for St. Johannis adelige Jom-
 fru Kloster ved Schlesvig. Den 26de, Amts Secre-
 tair H. B. A. Janssen udnævnt til adjungeret og suc-
 cederende Sognefriver i Marne og St. Mikaelis Donn,
 under Landskabet Sønder-Ditmarßen; Justitsraad J.
 J. W. Voeckmann i Naade entlediget fra sit Embed,
 som Overfiskal i Hertugdømmet Holsteen; Overfiskal sam-
 mesteds, M. K. C. Hager, til Justitsraad.

Under Rentekammeret: Den 24de April er
 Klædefræmmere O. D. Lorentzen, efter Ansøgning, i
 Naade entlediget fra at være Medlem af den til Extra-
 kattens Regulering for Kjøbenhavn anordnede Commis-
 sion, og er Capitain ved det borgerlige Militaire, J.
 M. Hagaard, besejlet, i hans Sted, at indtræde som
 Medlem i bemældte Commission; Premier-Lieutenant
 ved det nordensjeldske Infanterie-Regiment, H. E. Juell,
 besat til Landmaaler.